DOI: 10.32844/2222-5374-2020-103-1.57**УДК: 159.9****Білевич Н. О.,***аспірант докторантури та аспірантури**Національної академії внутрішніх справ*

НАПРЯМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЖІНОК-ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Актуальність теми полягає в тому, що процеси євроінтеграції в Україні передбачають підвищення конкурентоспроможності поліцейських, що обумовлює необхідність визначення умов їхньої професійної самореалізації. Одним із найсуттєвіших показників професійної самореалізації є успішність у професійній діяльності. Визначити це поняття досить складно, особливо стосовно професійної діяльності жінки-поліцейського. Досягнення нею успіху оцінюється з різних сторін: соціумом у цілому, колективом, з яким відбувається взаємодія під час виконання професійних обов'язків, керівним складом організації, сім'єю. Успішність професійних досягнень оцінюється й самою жінкою, насамперед, це стосується можливості розкриття свого потенціалу і максимальної його реалізації в професійній сфері. Стаття присвячена визначенню напрямів психологічного супроводу професійної діяльності жінок-поліцейських, спрямованого на сприяння їхній успішній самореалізації. Проаналізовано різні показники успішності професійної діяльності. Визначено чинники, що обумовлюють поступове нагромадження змін, сформованих структурою професійної діяльності й особистісними особливостями, які негативно позначаються на продуктивності праці та взаємодії з іншими учасниками робочого процесу. Обґрунтовано модель психологічного супроводу професійної діяльності жінок-поліцейських у сукупності таких блоків: діагностичного; психолого-педагогічного; соціально-психологічного; психокорекційного. Для реалізації свого потенціалу та досягнення успіху в будь-якій сфері професійної діяльності жінки-поліцейські повинні мати можливість одержати соціальне схвалення та професійний статус відповідно до прикладених зусиль, матеріальну забезпеченість, отримати відчуття власної значущості та самоповаги, а також зберегти прихильність своїх близьких та членів сім'ї, при цьому залишившись собою, не спотворивши свого «Я» та не зруйнувавши свою особистість. Це обумовлює необхідність психологічного супроводу професійної діяльності жінок у Національній поліції України, що спрямований на вирішення індивідуально-особистісних проблем та підтримку особистості фахівця на всіх етапах професійного самовизначення.

Ключові слова: професійна діяльність, професійна самореалізація, нормативні кризові періоди, психологічний супровід.

Актуальність теми. Процеси євроінтеграції в Україні передбачають підвищення конкурентоспроможності поліцейських, що обумовлює необхідність визначення умов їхньої професійної самореалізації. Одним із найсуттєвіших показників професійної самореалізації є успішність у професійній діяльності. Визначити це поняття досить складно, особливо стосовно професійної діяльності жінки-поліцейського. Досягнення нею успіху оцінюється з різних сторін: соціумом у цілому, колективом, з яким відбувається взаємодія під час виконання професійних обов'язків, керівним складом організації, сім'єю. Успішність професійних досягнень оцінюється й самою жінкою, насамперед, це стосується можливості розкриття свого потенціалу і максимальної його реалізації в професійній сфері.

Виокремлення недосліджених аспектів загальної проблеми обумовлено необхідністю визначення умов успішної професійної самореалізації жінок-поліцейських.

Метою даної статті є визначення напрямів психологічного супроводу професійної діяльності жінок-поліцейських, спрямованого на сприяння їхній успішній самореалізації, а також вирішення проблем, з якими вони стикаються на шляху професійного становлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вченими аналізуються різні показники успішності професійної діяльності. Зокрема, Д. Сьюпером запропоновано поділ успіху на професійний та кар'єрний. Кар'єрний успіх оцінюється вертикальною мобільністю людини в професіональному середовищі, при цьому оцінка успішності безпосередньо залежить не тільки від рівня, а й темпу, швидкості, часу посадового просування. Професійний успіх розглядається як самооцінка досягнутого професіоналізму, індивідуальне сприйняття людиною того, наскільки повно і широко вона може використовувати свої здібності в межах конкретної професійної діяльності.

Успішність професійної діяльності – це поєднання об'єктивних (стабільність роботи, досягнутий статус в професійній сфері, певна якість життя, матеріальний чинник) і суб'єктивних критеріїв (задоволеність життєвою ситуацією, суб'єктивна оцінка своїх досягнень). Тому успішність у професійній сфері і задоволеність життям в цілому залежить від того, наскільки людині вдається віднайти можливість для реалізації своїх здібностей, інтересів, особистісних властивостей і життєвих цінностей у професійній діяльності, що значною мірою позначається на виборі професії, її організаційних умовах, наскільки вони відповідають особистісним характеристикам людини [5].

Вченими також обговорюється проблема визначення змісту наукових понять, пов'язаних із поняттям ефективності професійної діяльності суб'єкта: “задатки”, “здібності” (загальні, спеціальні, професійні), “професійно важливі якості” (ПВЯ), “компетенції” тощо. Передбачається, що за допомогою історико-теоретичного аналізу змістових аспектів різних характеристик професійного становлення суб'єкта, а також формальних аспектів відносин, можна виявляти нові властивості і зв'язки цих характе-

ристик, відновлювати їх сутнісні властивості, генезис, динаміку і фактори еволюції. Для аналізу стадій еволюції професійного становлення суб'єкта застосовуються два критерії: міра спеціалізації функціональних систем і те, наскільки тісно пов'язані функціональні системи інтеграції суб'єкта до умов середовища. Обидва критерії відображають один вектор еволюції професійного становлення суб'єкта, пов'язаний із підвищенням або зниженням ефективності його професійної діяльності та його соціальної успішності [6].

За результатами досліджень, виявлено різного роду взаємозв'язки між формальними характеристиками і показниками ефективності груп у залежності від чисельного складу цих груп. Встановлено, що в малих групах гетерогенність за часом роботи членів групи позитивно пов'язана з показником виробничо-економічної ефективності «виконання плану і вирішення поточних завдань», а гетерогенність за статтю співробітників – негативно пов'язана з показником соціально-психологічної ефективності «психологічний комфорт у групі». В численних групах середній вік і середня тривалість роботи в групі позитивно пов'язані з виробничо-економічними показниками «виконання плану і вирішення поточних завдань» і «діяльність у важких умовах», а середня тривалість роботи позитивно пов'язана з показником соціально-психологічної ефективності «задоволеність групою і результатами її діяльності» [4].

Складні ситуації професійної діяльності вивчалися у зв'язку з копінг-стратегіями. У науковій літературі обговорюється проблема теоретичного і методичного злиття копінга та його когнітивних передумов. Вченими здійснено спробу вирішення цього питання за допомогою виділення типів орієнтацій, що проявляються у складних стресових ситуаціях [1].

У галузі психології діяльності в особливих умовах розглядається також гендерний аспект професійної підготовки в системі МВС України (В. Архипов, О. Лаврінченко, Л. Мороз, М. Новикова, В. Пугач, В. Чуб); особливості роботи з персоналом (М. Іншин, В. Криволапчук, І. Синявська, М. Ануфрієв). На разі все більшої актуальності набуває вивчення особливостей професійної діяльності жінок-поліцейських. Всупереч традиційним уявленням про найважливішу роль шлюбно-сімейної сфери в житті жінки, сучасні дослідники все частіше розглядають особливості самореалізації жінки у цій професійній сфері.

Виклад основного матеріалу. Професійна сфера розглядається як одна з пріоритетних сфер самореалізації, оскільки саме в ній особистість може повною мірою розкрити та втілити свій потенціал. Однак на всіх етапах професійного становлення й розвитку є чинники, що перешкоджають повноцінній самореалізації. Важливою особливістю цього складного процесу є виникнення нормативних кризових періодів, які супроводжуються уповільненням або навіть регресією професійного розвитку. Щодо самореалізації в професійній діяльності жінок, зокрема, в професіях із специфічними умовами, до яких відноситься служба в поліції, до цього процесу приєднується ще й проблема рольового конфлікту «сім'я-робота».

Небезпека нагромадження цих несприятливих чинників полягає в тому, що по-перше, вони до кінця не усвідомлюються особистістю, але викликають велику внутрішню напруженість, що неодмінно позначаєть-

ся на якості та ефективності виконання службових обов'язків, а також на задоволеності роботою і життям в цілому. По-друге, при несприятливому сценарії розвитку ці чинники можуть стати причиною професійних деструкцій, що ще більше погіршує ситуацію в подальшому. Або складається так, що єдиний вихід для розв'язання проблеми жінка вбачає у звільненні та зміні професійної сфери. Тому своєчасна допомога психолога поліції відіграє величезну роль у вирішенні зазначених проблем. З огляду на це розгляд моделі розвитку успішної самореалізації у професійній діяльності жінок-поліцейських, як дієвого інструменту для роботи практичного психолога, набуває нагальної потреби.

Одним із показників успішності професійно діяльності є вдале подолання професійних криз. Кризи професійного розвитку можна визначити як різкі зміни вектора професійного розвитку особистості. Нетривалі за часом, вони найбільш яскраво проявляються при переході від однієї стадії професійного становлення до іншої. Перебіг криз відбувається, як правило, без яскраво виражених змін професійної поведінки. Однак при цьому має місце перебудова смислових структур професійної свідомості, переорієнтація на нові цілі, корекція і ревізія соціально-професійної позиції, що призводить до зміни способів виконання діяльності, взаємин з навколишніми людьми, а в окремих випадках – до зміни професії.

Е. Зеєр виділяє основні чинники таких криз:

1. Наднормативна активність як наслідок незадоволеності своїм становищем, своїм статусом.
2. Соціально-економічні умови життєдіяльності людини.
3. Вікові психофізіологічні зміни (погіршення здоров'я, зниження працездатності, синдром «емоційного вигорання»).
4. Призначення на нову посаду (участь у конкурсах на заміщення, в атестації).
5. Повна захопленість професійною діяльністю. При цьому фахівці, віддані роботі як засобу досягнення успіху й визнання, іноді серйозно порушують професійну етику, конфліктні у спілкуванні, нерідко виявляють жорстокість у міжособистісних взаєминах.
6. Зміни в життєдіяльності (зміна місця проживання, перерва в роботі, декретна відпустка) [2].

Визначено періодизацію криз професійного розвитку (А. Абраумова, В. Прокопюк, С. Белічева):

1. *Юнацька криза* (роки студентства). Це формування й розуміння своїх цінностей, здібностей. Це період, коли молоді люди мають про професію ідеалізовані мрії та уявлення.

2. *Криза професійних очікувань* – 21-22 роки. Це початок самостійної роботи і перше зіткнення з реаліями професії. У цей період людина може бути розчарована у виборі професії, у неї можуть з'явитися сумніви в правильності свого вибору, коли реальність не збіглась з ідеалістичним уявленням про професію. Цей період нерідко супроводжується поспішними звільненнями.

3. *Криза професійних амбіцій* – 23-25 років. У цей період у багатьох з'являються сім'ї, збільшуються витрати, з'являється потреба в більших доходах. Починається незадоволеність своїми професійними досягнення-

ми, неможливістю задовольнити свої кар'єрні амбіції. Цей етап також часто супроводжується звільненнями та зміною місця роботи.

4. *Криза кар'єри* – 30-33 роки. На цьому етапі може бути відчуття, що розвиток припинився, відчувається незадоволеність своїм професійним становищем. Людина починає переосмислювати своє місце в цьому світі. Цей етап супроводжується бажанням опанування новою спеціальністю або зміни напрямку діяльності.

5. *Криза професійної самореалізації* – 38-42 роки. До цього часу у людини вже міцно сформований професійний статус і далеко не завжди він високий. У зв'язку з цим може з'явитися невдоволення і цим статусом, і собою, що супроводжується тривогою, депресією. До того ж починаються вікові зміни здоров'я, людина чіткіше бачить і розуміє свої обмеження. Формуються та закріплюються в структурі особистості професійні деформації.

6. *Згасання професійної діяльності* – 55-60 років. Людина очікує свій вихід на пенсію, після якого у неї зміниться соціальна роль, і багатьох це лякає. Професійні можливості знижуються, різко звужується коло соціально спілкування, знижується статус.

7. *Криза психологічної адекватності та інтегрування досвіду* – 65-70 років. У людини з'являється набагато більше вільного часу, але разом із тим різко скорочуються фінансові можливості. У цей період людина втрачає багатьох із своїх друзів, з'являється відчуття непотрібності.

Поступове нагромадження змін, сформованих структурою професійної діяльності й особистісними особливостями, які негативно позначаються на продуктивності праці та взаємодії з іншими учасниками робочого процесу, а також на подальшому розвитку самої особистості, викликають *професійні деструкції*. Професійні деструкції розрізняються за своїм рівнем: *загальнопрофесійні деструкції*, типові для працівників даної професії; *спеціальні професійні деструкції*, що виникають в процесі спеціалізації; *професійно-типологічні деструкції*, обумовлені накладанням індивідуально-психологічних особливостей особистості на психологічну структуру професійної діяльності.

У результаті розвитку професійних деструкцій, складаються професійно та особистісно обумовлені комплекси – *професійні деформації*: 1) деформації професійної спрямованості особистості (спотворення мотивів діяльності, перебудова ціннісних орієнтацій, песимізм, скептичне ставлення до нововведень); 2) деформації, що розвиваються на основі будь-яких здібностей: організаторських, комунікативних, інтелектуальних (комплекс переваги, гіпертрофований рівень домагань, нарцисизм); 3) деформації, зумовлені особливостями характеру (рольова експансія, владолюбство, «посадова інтервенція», домінантність, індіферентність); 4) індивідуальні деформації, коли окремі професійно важливі якості, як втім, і небажані якості, надмірно розвиваються, що може призводити до виникнення *акцентуацій* [3].

Таким чином, можна зробити висновок, що професійна діяльність для жінки, а служба в поліції зокрема, може стати як потужним фактором розкриття внутрішнього потенціалу та особистісного розвитку, а також джерелом мотивації та емоційно-психологічної підтримки, так і джере-

лом психотравмуючих факторів, що неодмінно негативно позначаються на всіх сторонах її життя. Не викликає сумніву той факт, що найбільший вплив професійна діяльність справляє на особистість, яка тільки починає входження в професію. На цьому етапі роль професійного оточення чи не найголовніша, адже воно природним чином впливає на молодих фахівців: через механізми наслідування, ідентифікації та інтеріоризації зразків професійної поведінки. І гендерні установки не є виключенням. Етап входження в професію є унікальним та неповторним (за виключенням зміни професії), а процес професійної адаптації та професійної ідентифікації є індивідуальним, його неможливо зробити стандартним чи уніфікованим, але його недоліки закріплюються в подальшому професійному житті людини. Адже в цей час формується ставлення молодого фахівця до самого себе, своїх колег, відбувається опанування першими професійними навичками, закладаються основні професійні цінності, з чого формуються уявлення про цінність себе в обраній професії, а також про цінність саме цієї професії в житті людини.

Психологічний супровід професійної діяльності жінок у Національній поліції України – це, перш за все, допомога жінкам-поліцейським, спрямована на вирішення індивідуальних або проблем особистого характеру, пов'язаних із професійною адаптацією, професійною ідентифікацією; розвитком професійної мотивації, налагодженням ефективної взаємодії із членами колективу, відносин з керівним складом, проблем, пов'язаних із рольовим конфліктом, допомога у виявленні причин відсутності професійного розвитку, зниження професійної ефективності, пошук засобів і способів їх усунення, а також на підставі цього – побудова процесу, що сприятиме професійній стабілізації: згуртованості колективу, налагодженні взаємодії з керівництвом, підвищенні задоволеності службою, ефективності професійної діяльності, професійної мотивації та наміру продовжувати службу, що в подальшому забезпечить удосконалення професійних навичок та підвищення професійних досягнень.

Метою психологічного супроводу професійного діяльності жінок-поліцейських є профілактика професійних невдач та підтримка позитивного професійного розвитку, спрямованого на розкриття особистісного потенціалу та реалізації його в професійній діяльності.

Для досягнення мети психологічного супроводу професійного діяльності жінок-поліцейських необхідна розробка моделі реалізації такого супроводу, виходячи із завдань, напрямів і функцій системи психологічного забезпечення в органах і підрозділах Національної поліції України в межах повноважень наданих психологам поліції.

Реалізація моделі психологічного супроводу професійної діяльності жінок-поліцейських має передбачати:

- використання в процесі роботи знань з психології праці та інших актуальних знань з психології особистості, вікової та сімейної психології, а також гендерної психології;
- надання жінкам можливості обговорювати свої проблеми не тільки при індивідуальній роботі, а й у колі інших колег-жінок за участі психолога;
- здійснення трансляції позитивних образів колег-жінок та їх успішних конструктивних стратегій професійного розвитку, з метою професій-

ної мотивації та формування позитивних установок на підвищення ефективності професійної діяльності;

- інформування жінок-поліцейських про всі психологічні послуги, що надаються психологом поліції;

- формування спільноти активних жінок-поліцейських, які будуть виступати провідниками ідей активної професійної позиції серед колег-жінок та організаторами проєктів взаємодопомоги та наставництва для них;

- підготовку та навчання психологів поліції сучасним методам психодіагностики, психологічного консультування, психопрофілактичної роботи, методам індивідуальної психологічної допомоги та групової психологічної підтримки;

- можливість отримання анонімної психологічної підтримки.

Модель психологічного супроводу професійної діяльності жінок-поліцейських може реалізовуватись в різних формах, як в індивідуальній так і в груповій роботі, але так чи інакше повинна мати критерії та показники ефективності, а саме:

- зниження рівня негативних реакцій під час виконання професійних обов'язків ;

- формування адекватної самооцінки при реалізації професійної діяльності;

- зростання інтересу до удосконалення професійних навичок;

- підвищення мотивації до професійних досягнень;

- формування навичок позитивного спілкування та зниження конфліктності при взаємодії з колегами;

- позитивну динаміку ефективності професійної діяльності;

- позитивний зворотний зв'язок має відбуватись у підвищенні задоволеності службовою діяльністю.

При реалізації моделі психологічного супроводу професійної діяльності жінок-поліцейських необхідно враховувати й роботу з колективом, у якому вона працює, адже колеги для неї є соціальним мікросередовищем, яке спрямовано та опосередковано здійснює вплив на формування її особистості та відіграє важливу роль у формуванні позитивних чи негативних установок на самореалізацію у професійній діяльності. Також не варто ігнорувати вплив близького оточення (батьків, чоловіка, дитини та ін.) у формуванні установок на професійну самореалізацію, адже в залежності від особистісних особливостей жінки, стилю сімейного виховання в родині, в якій вона зростала, формувались її родинні почуття та уподобання, наслідувались сімейні ролі, тому це неодмінно буде відображатись на її ставленні до власної сім'ї та, можливо, провокувати рольовий конфлікт.

Ці та багато інших чинників, переплітаючись між собою, визначають психологічні детермінанти успішної самореалізації в професійній діяльності жінок-поліцейських. Тому психолог поліції має забезпечити різні напрями роботи з жінками-поліцейськими: психодіагностику, психологічне консультування, психолого-педагогічну просвітницьку діяльність, корекцію взаємовідносин, психопрофілактику.

Головними умовами ефективності моделі психологічного супроводу професійної діяльності жінок-поліцейських є її комплексність, послідовність, диференційованість і своєчасність.

Модель психологічного супроводу професійного діяльності жінок-поліцейських передбачає наявність таких блоків.

1. Діагностичний блок. Застосовується з метою з'ясування причин, що заважають розкриттю та реалізації в професійній діяльності особистісного потенціалу жінок-поліцейських, викликають несприятливі психоемоційні стани, що ускладнюють процес ефективного виконання ними службових обов'язків. Головним завданням цього блоку є виявлення проблемного поля та об'єктів для подальшої психологічної роботи. Вибір наступних блоків для складання програми залежить від причин, які викликають зазначені труднощі та можуть бути пов'язані як із індивідуально-психологічними особливостями жінки, так і з соціально-психологічними аспектами міжособистісних стосунків або внутрішньогрупових відносин в колективі. Діагностичний блок є базовим для подальших дій психолога поліції, адже наскільки якісно та професійно проведена робота на цьому етапі, залежатиме вибір методів та об'єктів психологічної роботи та в решті решт і отриманий результат.

2. Психолого-педагогічний блок. Цей блок носить профілактичний характер. Причиною професійних невдач може бути сама жінка. Зазначений блок використовується у разі зниження рівня знань, умінь і навичок, пов'язаних із професійною діяльністю. Він спрямований на підвищення або відновлення (у разі тривалої відсутності, наприклад, у відпустці по догляду за дитиною) професійного потенціалу, активне включення її в робочий процес, засвоєння та розширення необхідних професійних компетентностей. В цьому випадку необхідно орієнтуватися не на індивідуальні можливості жінки, а на універсальні (професійні обов'язки) вимоги до конкретної спеціальності чи посади. Робота психолога в такому випадку може будуватись разом із досвідченим колегою або керівником підрозділу, в якому працює жінка. Головним завданням психолого-педагогічного блоку є бінарна допомога фахівців, направлена, з одного боку, на створення сприятливих доброзичливих психологічних умов та підвищення адаптивних можливостей жінки-поліцейської, а з іншого – на підвищення професійної компетентності. У цьому блоці можна використовувати різні форми роботи: поєднання теоретичних знань з їх практичним закріпленням та відпрацюванням навичок, дискусії та практикуми, звернені до реальних професійних труднощів, розробка пам'яток тощо.

3. Соціально-психологічний блок. Застосовується в тих випадках, коли професійні труднощі є результатом несприятливих зовнішніх умов, а саме, викликані станом соціально-психологічного клімату в колективі, або при взаємодії з окремими його представниками чи керівником підрозділу. У цих випадках при аналізі ситуації треба робити акцент на з'ясуванні умов, причин, чинників, що перешкоджають продуктивній діяльності жінки-поліцейської; вивченні взаємин членів колективу; наданні рекомендацій керівнику підрозділу поліції щодо поліпшення стану соціально-психологічного клімату, ефективного стилю управління; вирішенні та подальшій профілактики конфліктів у робочих колективах. Корекцію внутрішньоколективних відносин доречно проводити у поєднанні індивідуального психологічного консультування об'єктів психологічної роботи та групових форм і методів, у тому числі тренінгів та практичних занять із

членами колективу, що сприятимуть формуванню групової згуртованості, налагодженню професійної взаємодії, ефективній комунікації, організації робочого простору, раціонального розподілу обов'язків, профілактиці конфліктів.

4. Психокорекційний блок. Використовується тоді, коли причини професійних труднощів жінки-поліцейської лежать в області її особистісних особливостей, ціннісних установок, є причиною професійних деструкцій та деформацій, нормативних криз розвитку особистості, сім'ї та професійного становлення, викликані проблемами в міжособистісному спілкуванні з її близьким оточенням поза службою та членами сім'ї. Головне завдання цього блоку полягає у наданні індивідуальної психологічної допомоги жінці-поліцейській та членам її родини (за згодою) під час розв'язання їх психологічних та сімейних проблем, вирішення конфліктів та налагодження процесу ефективної комунікації з близьким оточенням; здійснення психологічної корекції, спрямованої на усунення недоліків індивідуального особистісного розвитку, несприятливих психологічних, емоційних станів, професійного вигорання; розширення її поведінкового діапазону; навчання організації робочого простору та раціонального розподілу часу; підтримка психологічного здоров'я.

Психологічний супровід професійної діяльності жінок-поліцейських, виходячи із завдань, які стоять перед психологом поліції при здійсненні своїх функцій, слід розглядати, як один із напрямків його роботи, що має визначене поле діяльності та певний зміст, а саме:

- супровід професійної адаптації та професійної ідентифікації під час входу в професію молодих фахівців;
- супровід професійної адаптації та професійної ідентифікації під час зміни напрямку професійної діяльності жінками-поліцейськими або зміни місця проходження служби;
- супровід професійної адаптації та професійної ідентифікації під час повернення жінок-поліцейських до виконання службових обов'язків після відпустки по догляду за дитиною;
- психологічну підтримку та профілактику негативних явищ під час нормативних криз, пов'язаних із розвитком особистості, сім'ї та професійного становлення;
- психопрофілактику та психокорекцію професійних деструкцій та деформацій.

Таким чином, головною метою психологічного супроводу професійної діяльності жінок-поліцейських є створення в межах робочого процесу умов для їх максимального професійного розвитку, розкриття особистісного потенціалу та реалізації його в професійній діяльності, підтримка оптимальної працездатності, зведення до мінімуму впливу несприятливих чинників службової діяльності, збереження психологічного та фізичного здоров'я.

Висновки. У статті проаналізовано психологічні чинники, які перешкоджають жінкам-поліцейським успішно реалізовувати свій потенціал у професійній сфері, а також запропонована модель психологічного супроводу, спрямована на сприяння їх успішній самореалізації у професійній діяльності, вирішення проблем, з якими вони стикаються на шляху свого

професійного становлення. Для реалізації свого потенціалу та досягнення успіху в будь-якій сфері професійної діяльності жінки-поліцейські повинні мати можливість одержати соціальне схвалення та професійний статус відповідно до прикладених зусиль, матеріальну забезпеченість, отримати відчуття власної значущості та самоповаги, а також зберегти прихильність своїх близьких та членів сім'ї, при цьому залишившись собою, не спотворивши свого «Я» та не зруйнувавши свою особистість. Це обумовлює необхідність психологічного супроводу професійної діяльності жінок у Національній поліції України, що спрямований на вирішення індивідуально-особистісних проблем та підтримку особистості фахівця на всіх етапах професійного самовизначення.

Перспективою подальших досліджень є розроблення та впровадження програм психологічного супроводу службової діяльності жінок-поліцейських, з метою сприяння їх успішній самореалізації в професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Битюцкая Е.В. Диагностика факторов копинга: апробация опросника "Типы ориентаций в трудных ситуациях". *Психологический журнал*. 2019. Выпуск 41. Том № 1. С. 97-111.
2. Зеер Э.Ф. Психология профессий. – Екатеринбург: УГППУ, 1997. – 244 с.
3. Зеер Э.Ф. Психология профессионального развития: Учебн. пособие. 2-е изд. М.: Издательский центр «Академия». 2007. 240 с.
4. Сидоренков А.В. Связь формальных характеристик рабочих групп с их субъективно оцениваемой эффективностью. *Психологический журнал*. 2019. Выпуск 41. Том № 1. С. 18-30.
5. Super D.E. Career education and the meaning of work. D.E. Super Washington: U.S. Department of Health, Education, and Welfare, Office of Education. U.S. Govt. Print. Off. 1976.
6. Толочек В.А. Континуум "задатки – способности – профессионально важные качества – компетенции": открытые вопросы. *Психологический журнал*. 2020. Выпуск 41. Том № 4. С. 2-45.

N. Bilevich

DIRECTIONS OF PSYCHOLOGICAL SUPPORT OF PROFESSIONAL ACTIVITY OF WOMEN-POLICE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

The urgency of the topic is that the processes of European integration in Ukraine involve increasing the competitiveness of police officers, which necessitates the definition of conditions for their professional self-realization. One of the most important indicators of professional self-realization is success in professional activities. It is difficult to define this concept, especially in relation to the professional activity of a female police officer. Her success is evaluated from different angles: society as a whole, the team with which there is interaction during the performance of professional duties, the leadership of the organization, the family. The success of professional achievements is assessed by the woman herself, first of all, it con-

cerns the possibility of revealing her potential and its maximum realization in the professional sphere. The article is devoted to the definition of areas of psychological support for the professional activities of women police officers, aimed at promoting their successful self-realization. Various indicators of professional success are analyzed. The factors that cause the gradual accumulation of changes in the structure of professional activity and personal characteristics, which negatively affect productivity and interaction with other participants in the work process, are identified. The model of psychological support of professional activity of women police officers in the set of the following blocks is substantiated: diagnostic; psychological and pedagogical; socio-psychological; psychocorrectional. To realize their potential and succeed in any field of professional activity, women police officers must be able to gain social approval and professional status in accordance with their efforts, material security, gain a sense of self-importance and self-esteem, and maintain the commitment of their loved ones and family members. while remaining himself, without distorting his "I" and without destroying his personality. This necessitates psychological support of women's professional activity in the National Police of Ukraine, which is aimed at solving individual and personal problems and supporting the personality of the specialist at all stages of professional self-determination.

Keywords: professional activity, professional self-realization, regulatory crisis periods, psychological support.